

ושבו בנים

אלון בוגרי ישיבת שבי חברון

גליון מספר 5 | ניסן התשע"ג

ישיבת שבי חברון מאחלת
לבוגרי הישיבה, ידידיה
וכל בית ישראל
חג חירות כשר ושמח!

חג הפסח זמן חרותנו

- 3 קורבן פסח | הרב חננאל אתרוג
- 5 שביעי של פסח | הרב מישאל רובין
- 6 מה נשתנה הלילה הזה | הרב שלמה דרייפוס
- 8 הצלת התינוקות מהיאור | תמיר אלמליח
- 9 מהנעשה בישיבה | גלעד מתאנה ודובי ויס
- 10 החודש הזה לכם | שמעון זוננפלד
- 11 תורת חיים | ראיון עם בוגר הישיבה הרב גדי שליון
- 14 זמן חרותנו | נעמן מנחם

קורבן פסח

הלכות קורבן הפסח

המצווה המרכזית בליל הסדר, על שמה נקרא החג כולו – היא אכילת קרבן הפסח. כבר שנים רבות נמנע מאיתנו מלקיים מצווה זו, אבל התבוננות בה מלמדת ומסבירה מה משמעות ליל הסדר.

בסוף פרק ה' במסכת זבחים – "איזה מקומן" – עוסקת המשנה בהלכות קורבן הפסח:

"...הפסח אינו נאכל אלא בלילה ואינו נאכל אלא עד חצות ואינו נאכל אלא למנויו ואינו נאכל אלא צלי".

מוזכרים כאן ארבעה דינים מיוחדים שנוהגים רק בקרבן פסח:

א. כל הקרבנות נאכלים בלילה וביום או בשתי לילות ושני ימים – קרבן פסח ייחודי בכך שהוא נאכל רק בלילה.

ב. נוסף על כך, יש לאכול את הקרבן עד חצות. אמנם יש מחלוקת תנאים האם דין זה מדאורייתא או מדרבנן, אך בכל אופן יש לסיים את אכילת הקרבן עד חצות.

ג. כל הקרבנות נאכלים לכהנים בלבד או לכל ישראל, את קרבן הפסח לעומת זאת יכולים לאכול רק מי שנמנו עליו מראש.

ד. בניגוד לכל הקרבנות שאפשר להכניס לאכילה בין בבישול ובין בצליה, את קרבן הפסח מותר לאכול רק בצליה.

הרב קוק מסביר בעולת ראייה (ח"א עמ' קע"ח-קע"ט) מהיכן נובעות הלכות אלו וממילא כיצד הן מבטאות את מהותו המיוחדת של קרבן פסח. כאמור, דינים אלו הם דיני דאורייתא, ובדברים אלו הרב בעצם דורש טעמי מצוות. כמובן הטעם שעומד ברום המצוות הוא הרבה יותר פנימי מכל מה שניתן להסביר, אך בדברי הרב כאן ניתן לזהות את הכיוונים העקרונתיים העומדים ביסוד הלכות קורבן הפסח.

אינו נאכל אלא בלילה

כך מבאר הרב את ההלכה הראשונה:

"הופעת הקדושה, המקשרת את הכח הלאומי הכללי של כנסת ישראל, להיות כאיש אחד ממש, עד שקרבן היחיד של כל אחד נחשב כקרבן צבור, זהו הענין המתגלה בפסח.

ולעומק הרשם, שהכלל כולו מתאחד בזה לא התאחדות חברתית, מקובצה מאישים בודדים, שעל ידי המגע ומשא-ומתן היומי הם

מתאחדים יחד לחטיבה אחת, אלא התגלות יחוד עליון, שהכללות כולה של האומה, שמתאחדת על ידי קדושת הפסח, נעשתה לאישיות יחידה ממש, - הולם הוא רשם הלילה, המתיחס אל היחידות. הפסח אינו נאכל אלא בלילה".

מעבר לדינים הייחודיים שמוזכרים במשנה זו, יש שני דינים נוספים מיוחדים לקרבן פסח – קורבן פסח דוחה טומאה ושבט. כל קרבן ציבור דוחה טומאה ושבט, אך כאן יש תופעה מיוחדת – קרבן יחיד שיש לו דינים של קרבן ציבור.

בפסח מתגלה המשמעות המעשית של כלל ישראל, מתברר כי כל אחד ואחד מישראל קשור בצורה ממשית לכלל. לפעמים נראה כאילו יש דרישה מהפרט להתבטל אל הכלל, לוותר על ייחודיותו. אך קיים פן של וויתור על האגואיסיטיות הפרטית, אך הדבר מתפרש כ"רמיסה" רק כאשר האדם מגדיר את עצמו כפרט המנותק מהכלל. אם יגדיר האדם את עצמו כפרט שהוא חלק מהכלל, אזי וויתורים אלו יתפרשו עבורו כזכות גדולה.

כך לדוגמה, כאשר אדם נותן צדקה לאדם זר לחלוטין יכול להתגבגב לליבו המחשבה שהוא 'פראירי'. על-אף זאת, הוא מחליט לתת צדקה משום שהוא מבין את חשיבות העניין. מאידך, כאשר אדם נותן כסף לבנו – הרי זה כאילו הכסף נשאר ברשותו, הוא שמח לתת לו את כספו. השייכות אל הכלל היא שמגדירה את ההקרבה למענו כמעשה טוב ומשמח, או חלילה כרמיסת הפרטיות.

כאמור, קורבן הפסח אינו נאכל אלא בלילה. הלילה אינו זמן של חברה, בלילה כל אחד מתכנס בביתו. אכילת קרבן הפסח בלילה באה להטביע בנו את ההכרה לגבי יסוד אחדותנו. כלל ישראל לא מתחיל מפרטים שהתאחדו יחד מסיבות חברתיות, כלכליות או ביטחוניות – אלא אנחנו יצירה אלוקית מיוחדת. מתוך כך גם ניתנה לנו התורה, לא כאנשים פרטיים אלא כאומה שמקיימת את דבר ה' בעולם. לכן חייב כל אחד מישראל לומר "בשבילי נברא העולם" – כיוון שכל פרט ופרט בישראל נושא בתוכו את כלל ישראל.

אם הקרבן היה נאכל ביום ניתן היה לטעות ולחשוב שגם בעם ישראל הכלל הוא אוסף של פרטים בעלי מטרה משותפת. ציוותה התורה מחד גיסא לאוכלו דווקא בלילה, שהוא זמן התכנסות הפרטים, ומאידך גיסא הלכותיו כקרבן ציבור – להורות כי הציבוריות הישראלית אינה מתחילה

בוגרים יקרים,

באופן טבעי, סביב העיסוק בחג הפסח צפה ועולה סוגיית החירות, החופש.

בהקשר זה מופיע בברכות קריאת שמע של ערבית ביטוי מיוחד: "ויצא את עמו ישראל מתוכם לחירות עולם".

כידוע, סימונו של שיעבוד מצרים לא הסתכם ביציאה לריק. עם ישראל נכנס לעבדות חדשה - "עבדי הם ולא עבדים לעבדים".

הגמרא במסכת שבת (פ"ח ע"א) מתארת כי עבדות זו נכפתה על ישראל בעל כרחם:

"כפה הקב"ה עליהם הר כגיגית ואמר להם: אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו - שם תהא קבורתכם".

כיצד הביטויים 'כפייה' ו'חירות' יכולים לעלות בקנה אחד? כיצד ניתן להגדיר את עול התורה והמצוות כ"חירות עולם"?

מבאר הרב קוק (עין איה שבת ב עמוד 191), כי דווקא הדברים העמוקים ביותר הקיימים באישיותו של האדם מוטבעים בו בכפייה. כך לדוגמה, אין האדם מחליט האם לרצות או

לא - עצם הרצון מוטבע בו בכפייה.

כוונת דברי חז"ל שהתורה נכפתה על ישראל היא שהתורה מוטבעת בנו בצורה מהותית, הקשר שלנו לתורה חזק הרבה יותר מהבחירה או ההזדהות שלנו איתה. המסירות אליה היא החירות האמיתית - "חירות עולם".

זכינו לגדול בבית מדרש בו נלמדת תורת חיים - תורה שאינה 'חונקת' את החיים אלא מאירה אותם באור עליון. מעט מן האור של בית מדרשנו מוגש לפניכם בגיליון זה.

כאן המקום להודות מעומק הלב לכלל העוסקים במלאכה, ובמיוחד לנעמן מנחם ודניאל ליסנברג על הסיוע וההירמתות לעזרה בכל שעה.

חג חירות שמח!

אבישי רוזנפלד, רכז בוגרים

bogrim@shaveihevron.org | 052-2607392

ישיבת שבי חברון בית רומנו עיה"ק חברון תובב"א

ת.ד. 73 קרית ארבע מיקוד 90100 טל. 02-9963777, 140-400-1800 פקס. 02-9963929 www.shaveihevron.org

עיצוב גרפי: סטודיו מלון 052-7203050

העלון מוקדש לרפואת

סמדר בת שרה

שלמה אליעזר בן חיה שרה אלקא

מרים בת שולמית

בשביעי של פסח, חותם החג, אנו זוכים לשוב ולהיפגש עם ה' באותו האופן המיוחד שבו נפגשו איתו בני ישראל על הים.

שביעי של פסח

שאפו לבנות לה מקום בעולם הזה, בו היא תוכל לשרות תמיד ברוגע ומנוחה. הם ביקשו לשמור על הגילוי האדיר שהיה בעת קריעת הים לדורי דורות.

הספורנו מוסיף רובד נוסף: "ואנהו. אעשה נוח לשכנו בתוכנו..." , כלומר אני אהיה הנוהה שלו, המשכן שלו. כפי שכתוב "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" – ולא בתוכו. לא מקום מחוץ לאדם אלא בתוכו פנימה. כן כתוב הרש"ר הירש: "ואנהו – אני נוח לו, אני אהיה לו לנהל למקום השראת שכינתו **בתוך ליבי**".

ב. ממשך רש"י: "דבר אחר ואנהו **לשון נוי**". כפי שדורשת הגמרא (שבת דף קלג ע"ב):

"זה אלי, ואנהו – התנאה לפניו במצות. עשה לפניו סוכה נאה, ולולב נאה, ושופר נאה, ציצית נאה, ספר תורה נאה וכתוב בו לשמו בדיו נאה, בקולמוס נאה, בלבן אומן וכורכו בשיראין נאין".

כלומר, לאחר שנגלה ה' לעמו, התגבר בהם הרצון לעשות את המצוות בשמחה, ולכן הם רצו להדר יותר מהנדרש – לעשותן בצורה נאה, להשקיע בעשיית המצוות. ההשקעה ביופיה של המצווה, ההידור במצווה, מעידה על קשר של חיבה.

בגמרא שם מובא הסבר נוסף לביטוי "ואנהו":

"אבא שאול אומר: ואנהו - הוי דומה לו: מה הוא חנון ורחום - אף אתה היה חנון ורחום". פירוש המילה "ואנהו" הוא אעשה את עצמי כמוהו. כיצד ניתן להיות כמו ה' ? על-ידי הידבקות במידותיו. כאשר אדם מתקן את מידותיו, הוא זוכה ללכת בדרכי ה' במעשים הגשמיים – בחיי היום יום, ואז הוא דבוק בה' בכל רגע ורגע.

בשביעי של פסח, חותם החג, אנו זוכים לשוב ולהיפגש עם ה' באותו האופן המיוחד שבו נפגשו איתו בני ישראל על הים. המפגש המיוחד הזה, שמתחיל בליל הסדר ונמשך במשך שבעת ימי החג, יכול לבנות בנו קשר חדש לקב"ה, דביקות מחודשת, דביקות במידות ה' ובמצוותיו – וכך אנו יוצאים לימות החול עם הרוממות הגדולה של החג, הולכים בדרכי כל השנה וממשיכים את קדושת המועד על השנה כולה. ■

את היום הראשון של פסח אנו חוגגים בט"ו בניסן, תאריך היציאה ממצרים. עניינה המרכזי של היציאה היא יצירתו של עם ישראל "הנה עם בני ישראל". לידת העם היתה מלווה בצירי לידה בצורת ניסים גדולים – עשרת המכות שבהם הכה ה' את מצרים.

האירוע המסיים את יציאת מצרים ואת חג הפסח הוא נס קריעת ים סוף. מיד לאחר טביעת המצרים בגלי הים מתפרץ עם ישראל בשירת הודיה לה: שירה היא דבר מיוחד, היא נובעת מהמקומות היותר פנימיים של האדם. את המיוחדות שבשירה רואים גם בצורת הכתיבה של השירה בספר התורה – למרות שכל התורה כולה נקראת "שירה", השירות שבתורה כתובות באופן שונה משאר הפסוקים.

בשירת הים מסתתרים מסרים רוחניים ומוסריים בתוך פסוקים מתומצתים מאוד. ישנו ביטוי מיוחד שמופיע בפתח השירה: "זה אלי ואנהו" (שמות טו ב).

נעין בדברי הפרשנים, ונראה כיצד בשלוש מילים אלו מתומצתים מספר רעיונות נשגבים שאנו יכולים להתמלא מהם בחג הפסח הבא עלינו לטובה.

כותב רש"י (שם, ד"ה זה אלי):

"בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים". פירוש רש"י מבוסס על דברי המדרש (מכילתא דרבי ישמעאל בשלח):

"זה אלי, ר' אליעזר אומר מנין אתה אומר שראתה שפחה על הים מה שלא ראו ישעיה ויחזקאל? שנאמר 'וביד הנביאים אדמה' (הושע יב יא)".

ההבדל בין הראיה בזמן קריעת ים סוף לראיה של הנביאים היא שהנביאים ראו מראות אלוקיים בכוח הדמיון, אך על הים בני ישראל ראו בחוש מוחשי ממש. לכן אומר רש"י שהם הצביעו באצבע על מה שראו "זה אלי".

בעקבות מראה מיוחד זה חשו בני ישראל קרבת אלוקים גדולה מאוד, דבקות נפלאה בה'. ההוצאה אל הפועל של הדבקות הזו באה לידי ביטוי במילה "ואנהו".

ממשך רש"י ומביא שני פירושים:

א. הראשון הוא פירוש **האונקלוס**. אונקלוס כתב: "דין אלהי **ואבני ליה מקדש**", ומסביר רש"י: "ואנהו - אונקלוס תרגם לשון נוח, 'נוה שאנן', 'לנוה צאן' ". כלומר, לאחר שנפגשו בני ישראל עם שכינת ה' הם

הקורבן, ובכך פועל הקורבן את פעולתו.

בפסח אין זה כך. מתוך עוצם גדולת וקדושת הלילה הזה נדרש מאיתנו מאמץ. דווקא מתוך שהסגולה מאירה בצורה כל-כך עליונה, חייבת להיות כאן גם בחירה.

הצורך בהכנות מקדימות לפסח מופיעות גם בדינים נוספים: "דורשים בהלכות הפסח שלוש יום קודם החג", מנקים ומתכוננים אל החג כבר מפורים. כדי שנוכל להידבק בסגולה – אנחנו חייבים לבוא מוכנים.

אינו נאכל אלא צלי

כותב הרב:

"מתוך העומק הנפלא, של רשם קדושת החטיבות היחידית של האומה, שכל פרט ופרט ממנה מתגלה בה רק בצורת יחידותה, אי אפשר שכח הטעם הספוג קדושה זו יתפשט מחוץ להכלי המחזיקו, שהוא תכן הקדושה שבבשר הפסח. לא בכל מאכל יאכל, ולא יבושל, כי אם טעמו המקודש מוכרח שיהיה אצור כולו וכנוס בתוכיותו.

וזאת היא פעולת הצליה, המכנסת את כל הכח שבבשר בתוכו, בלא התפזרות מחוצה לו. ובה יואר על כל יחיד, בסגולתה של קדושת המצוה, כנוס חילו המקודש, האצור בנשמתה הגדולה של רשומה בכללה, בצורה מכונסה כזאת, עד כדי ההכרה של היחידות הגמורה של האומה כולה, בקדושת כל אחד ואחד מפרטיה, המכונס בתוכה בכל היותו. ואינו נאכל אלא צלי".

את קורבן הפסח לא ניתן לאכול מבושל משום שבישול גורם לטעם לפעפע אל המים ובכך טעם הבשר עצמו פחות מרוכז. תוכן הקדושה, האמונה והעוצמה הכמוסה שלנו מופיעה בתוכיותנו פנימה, שם הכל גנוז. אין צורך להתפזר, אין צורך לצאת החוצה.

הלילה הזה בא ומעודד אותנו, בא ומשכנע אותנו בכך שבאמת כלל ישראל חי וקיים. הוא לא רק חי וקיים, אלא הוא חי וקיים בתוכנו פנימה.

ככל שתבנה בתוכנו יותר ההכרה הזאת, האמון הזה, החוויה הזאת והתפילה החרישית הזאת – כך האומה כולה תתאמץ ותתאזר בעטרות עליונות של אומץ וגבורה בכל פעולה בחיים, גם מבלי שנצא ונפיץ את הדברים בחוצות.

כולנו כלל-ישראליים, וכל פעולה שלנו יכולה להשפיע על הכלל כולו. ככל שאדם מישראל הוא יותר כללי כך הוא יותר 'פרטי' – יש לו אחריות גדולה יותר על עצמו כיוון שכל מעשה שלו משמעותי לכלל כולו.

מתפללים אנו מעומק ליבנו שנזכה כבר השנה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ולצאת לחירות עולם. ■

מהפרט אל הכלל, אלא מן הכלל אל הפרט.

אינו נאכל אלא עד חצות

ממשך הרב:

"מכיון שהלילה מתייחס לקדושת הפסח, בשביל עומק היחידות, שיש בהפעלת השפעתו בקדושת הכלל, ראוי שהוא ישמר בגבולו, שרק מחצית הלילה הראשונה, שאינה פונה עדיין אל ההכשרה היומית, תהיה זמנו, ולא המחצה השניה של הלילה, כשהוא כבר מוכן להיות פונה ומתעתד לקראת ההתקנות החברתיות, העתידות לבא ביום. ואינו נאכל אלא עד חצות".

הלכה זו באה לתת יתר חיזוק להלכה הקודמת. הלילה מתחלק לשני חלקים – חציו הראשון הוא היטהרות מהיום הקודם, ואילו חציו השני הוא הכנה לקראת היום הבא. חציו הראשון הוא מנוחה פרטית, מילוי כוחות, וחציו השני הכנה לקראת המפגש החברתי המחודש.

קרבת הפסח נאכל דווקא בחצי הלילה הראשון על מנת להדגיש כי הפרט מקבל את ערכו האמיתי דווקא מתוך הכלל.

אינו נאכל אלא למנויו

כך מבאר הרב את ההלכה השלישית:

"הקשר האמיץ הזה, שאחדותה של האומה תופיע בה על כל הפרטים, בצורה אחדותית ממש, העולה למעלה מכל צורה קבוצית המתאחדת, צריך הוא הזמנה מיוחדת, והסכמה עצומה להתקשר בעומק הקדושה של נשמת האומה הפנימית. זוהי פעולת המינוי שבפסח, המחזק את רשם האורה העליונה של ההסכמה הנפלאה הזאת. ואינו נאכל אלא למנויו".

קרבת הפסח מותר באכילה רק למי שנמנה עליו מראש. כלומר תכנן לאכול אותו יחד עם חבורה מסוימת. בשאר הקרבנות עוצמת הקדושה המאירה כל כך גדולה עד שאם עבר אדם ליד האוכלים והם הזמינו אותו להצטרף אליהם – יכול הוא לאכול מן

תוכן הקדושה, האמונה והעוצמה הכמוסה שלנו מופיעה בתוכיותנו פנימה, אין צורך להתפזר ולצאת החוצה

מה נשתנה הלילה הזה

אחד הדברים המיוחדים בחג הפסח הוא ששיאו של החג הוא דווקא בלילה – "אז רוב ניסים הפלאות בלילה בראש אשמורות זה הלילה" (נרצה).

בשאר חגי השנה עיקר המצוות נעשות ביום, גם בשבת "כבוד היום עדיף מכבוד לילה". וכן גם בימות החול – לילה לא זמן ציצית ולא זמן תפילין (לפי חלק מהשיטות). גם התפילה, עיקרה הוא דווקא ביום – בתפילות שחרית ומנחה, ואילו תפילת ערבית היא רשות. בניגוד לכך, בחג הפסח עיקר מצוות החג הוא דווקא בלילה – מצוות מצה מן התורה היא בלילה הראשון "בערב תאכלו מצות" ומכאן ואילך היא רשות. וכן שאר מצוות הסדר – מצוות "והגדת לבנך", מרור, ארבע כוסות, וכמובן העיקר שסביבו סובב כל הלילה – קורבן הפסח, כמו שצוינו בתורה "ואכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מרורים יאכלוהו".

הטעם לכך שרובן ככולן של מצוות התורה מתקיימות דווקא ביום הוא שעיקר חיי האדם מתגלים בחלק זה של היממה – ביום. הלילה, מבחינת האדם, אינו משמש אלא כהכנה ליום.

כפי שהזכרנו, ליל הסדר יוצא מן הכלל הזה באופן בולט. שואלים אנו בהגדה: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?". ונראה שאפשר לכוון בשאלה זו לא רק על השינויים הפרטיים הנעשים בלילה זה אלא כשאלה עקרונית: מה נשתנה הלילה הזה שאיננו משמש כהכנה לחיי היום בלבד אלא בו מתרחש הדבר עצמו?

יצירת מצרים היא אבן יסוד באמונת ישראל ותורתו. דבר זה בלידי ביטוי בכך שמצוות רבות בתורה הן זכר ליציאת מצרים – גם השבת היא זכר ליציאת מצרים וגם המועדים הם זכר ליציאת מצרים (כמו שאנו מזכירים בקידוש של יו"ט). כמו כן, אנו מצווים להזכיר יציאת מצרים בכל יום "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך". ואת היסוד לכל אנו מוצאים בדיבור הראשון במעמד הר סיני המבסס את האמונה כולה על יציאת מצרים.

במה התייחדה יציאת מצרים להיות היסוד לכל אמונת ישראל? ואם תאמר מצד הניסים הגדולים שנעשו לנו שם, הרי אומתנו מלומדת בניסים שלא פסקו ממנה גם לאחר היציאה – בהליכה במדבר, בכניסה לארץ וכן במשך כל הזמן ששרתה שכינה בישראל – במקדש ונבואה.

במבט פשוט נראה שיציאת מצרים היא הצעד הראשון שצועדת האומה הישראלית על במת ההיסטוריה. על פי מבט זה ביציאת מצרים יוצא עם ישראל לדרך ארוכה "ממצרים לירושלים" – דרך זו, המתחילה ביציאה ממצרים, עוברת דרך ארבעים שנה של הליכה במדבר, כניסה לארץ, כיבוש וחלוקה, הקמת ממלכה ומקדש, התמודדות עם תרבות של עבודה-זרה, נפילה וחטא, תוכחת הנביאים, חורבן ויציאה לגלות, גזירות שמד וציפייה מתמדת לישועה עד שובנו בחזרה לארץ ישראל וירושלים.

1 אמנם קידוש מדאורייתא נעשה בלילה אך לא מפני שהוא שייך דווקא ללילה אלא מפני שהוא שייך לכניסת השבת ועל כן, עקרונית, אפשר לעשותו גם מבעוד יום.

לאור הבנה זו עולה השאלה: למה יש צורך לזכור דווקא את נקודת ההתחלה?

יצאת מצרים מוגדרת בתורה כגאולה בדרך חיפזון "שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני כי בחיפזון יצאת מארץ מצרים". הרב קוק זצ"ל בביאורו להגדה (עולת ראייה חלק ב', עמ' רפז) מבאר שהחיפזון לא מתאר את המהירות של היציאה אלא את **מדרגת היציאה**:

"יצאת החיפזון ביסודה היתה עצה ה' להרים מעלתם של ישראל שלא על פי דרך ההתפתחות הסיודית שכל אומה מתפתחת בסדרה הטבעיים ותבוא למעלתה החומרית והרוחנית לאיטה. כי אם שהכוחות הגדולים ... יצאו בפתע פתאום מן הכוח אל הפועל עד שנהפכו מעבדים שפלים לעם תרבותי בתרבות אלוהית רבת ורמת ערך לעם קדוש הראוי להזכרה היותר עליונה ... והנה כאן נולד גוי פעם אחת ויד ה' עשתה זאת להעמיד את ישראל לגוי לפניו ע"י ידו החזקה".

חיפזון על פי דברי הרב, פירושו, שאין כאן תהליך מדורג המתאים לסדרי הטבע הרגילים אלא יצירה אלוהית בדרך של הופעה עליונה פתאומית כדוגמת בריאת העולם – יש מאין.

עיקר התוכן של גאולת מצרים איננה היציאה מבית עבדים במובן המעשי אלא יצירתנו כאומה. לילה זה הוא שעת היצירה שלנו כאומה ובו כלולה באופן תמציתי כל ההיסטוריה כולה. נקודת זמן מיוחדת זו איננה תחילת ההיסטוריה אלא ראשית הקודמת אליה. ראשית שכל מהלכי החיים מכאן ולהבא נמשכים ושואבים את כוחם ממנה, ומכוחה נדחפים הדורות כולם להמשך עילוי ושכלול.

דומה הדבר ליצירה של האדם הפרטי. כל הכוחות שיצאו לפועל במשך חייו של האדם נגזרים בו באופן תמציתי משעת היצירה. כך מבאר המהר"ל (גבורות ה' פרק לט):

"וכבר ידעת שאמרו חכמים בעת שאדם נולד לפי אותו שעה ואותו מול נמשכים כל ענייני האדם. והכי נמי כאשר יצאו ישראל ממצרים כאילו נולדו באותה שעה – כל הקורות שהגיע להם מה שנתן להם התורה וענייני כבוד אחר היציאה הם נמשכים, שהכל נמשך אחר ההתחלה לפיכך יציאת מצרים ניכר לעולם שהכל נמשך אחר זה".

"וספרתם לכם ממחרת השבת" – פסח נקרא שבת. קדושת השבת חלוקה באופן מהותי מקדושת ימים טובים, כפי שמחלקת הגמרא (ביצה י"ז ע"א): "שבת מקדשא וקיימא", ולא דומה קדושת השבת לקדושת יום טוב שנקבעת על ידי ישראל המקדשים את הזמנים ולכן חותמים בהם "מקדש ישראל והזמנים".

שבת היא מעין עולם הבא ובו מאירה בעולם הזה מעין השלמות של העולם העתידי לבוא. על כן קדושתה קבועה במציאות מששת ימי בראשית ואינה תלויה בשום גורם עולמי. לעומתה, הימים הטובים מגלים את הקדושה בתוך סדרי הזמנים של העולם הזה ולכן קדושתם נקבעת על ידי ישראל המקדשים את הזמנים.

פסח ויציאת מצרים שייכים לסדרי קדושת הזמנים של העולם הזה ולכן פסח מוגדר כיום טוב. אם כן, מדוע נקרא הפסח שבת?

פסח הוא תחילה לכל הזמנים "החודש הזה לכם ראש חודשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה". על כן פסח מצד עצמו הוא יום טוב אך כלפי שאר ימים טובים נחשב חג הפסח בבחינת שבת. כשם שבשבת מאירה השלמות המוחלטת של כל העולם וממנה מושפעת הברכה לכל ימי השבוע, כך בפסח מאירה השלמות המוחלטת של האומה הישראלית כפי מה שיוצר אותה ריבון העולמים, ומשם נמשכים כל יתר המדרגות המופיעות בשאר קדושות הזמן במהלך השנה כולה.

כל החגים כולם הם זכר ליציאת מצרים. גם שבועות, זמן מתן תורתנו, אין לו תאריך עצמי אלא מוגדר כיום החמישי ליציאת מצרים. כלומר, איננו עומד בפני עצמו אלא כהוצאה לפועל של התוכן שהוטבע בנו כבר בשעת היציאה.

נמצא שכל התורה כולה היא זכר ליציאת מצרים שהרי התורה שקיבלנו מסיני היא הגילוי של מה שהונח בנו בשעת היציאה ממצרים. אנו מזכירים את יציאת מצרים בכל יום מימות השנה כיוון שבעצם כל השנה כולה היא זכר ליציאת מצרים. לא זכר היסטורי של מאורע שנעשה בעבר אלא הכרה עמוקה בזהות החיים הישראלית כפי שנוצרה בלילה הזה. סדרי קדושות הזמנים של כל השנה כולה ועבודת ה' שלנו בכל יום, "יום ליום יביע אומר", היא בעצם חשיפה וגילוי של מעמקי החיים שלנו כפי שהוטבע בנו בלילה זה. הזיכרון של יציאת מצרים הוא הקשר של כל העשייה שלנו ושל כל עבודת ה' שלנו בכל יום ויום אל עומק החיים, אל השלמות שלנו כפי שנוצרה ביציאת מצרים ומאירה בכל שנה בלילה הזה.

פסח הוא חג החרות ויש לחרות זו מספר מובנים שונים:

החרות במובנה הפשוט היא החרות הגשמית, חרות מהשעבוד למצרים, ונמשכת מזה חרות משאר שעבודי העולם המתחדשים מדור לדור.

חרות במובן המוסרי – החרות מטומאת וזוהמת מצרים, ונמשכת מזה החרות מיצר הרע ומהשאור שבעיסה.

במובן עמוק יותר, פסח הוא חירות ביחס לתפיסה וההגדרה השכלית שלנו את מהות החיים שלנו. קדושת הלילה הזה ומצוותיו מרוממת אותנו מעל התפיסה וההגדרה הרגילה שלנו את עצמינו. בלילה הזה אנו פוגשים את מהות החיים שלנו בצורתה המקורית והשלמה כפי שהאירה בשעת היצירה.

לכן מדרגה מיוחדת זו מופיעה דווקא בלילה. היום שייך לחלק הגלוי של החיים ולכן רוב סדרי המצוות שייכים לתחום זה. אמנם ההארה המיוחדת של זמן זה, חג הפסח, היא לא במה שאנו פועלים והוגים, אלא ביצירת החיים כפי שהקב"ה יצר אותה לפי עומק שלמותו וחכמתו שלא לפי מידת ההגבלה והצמצום של הנבראים. לכן הופעה עליונה זו שייכת דווקא ללילה – החלק ביממה שלא שייך אל הגלוי והפעולה, ודווקא הוא המסוגל להארת המדרגה העליונה שלמעלה מהסדר הגלוי והרגיל של היום והשנה כולה. על כן נשתנה מאוד דווקא הלילה הזה מכל הלילות – מכוח קדושת הלילה הזה וכל המצוות התלויות בו מאירים בנו כל האורות של כל השנה כולה בבת אחת בשטף גדול "מורא גדול – זה גילוי שכינה".

2 אפשר שמסיבה זו חרה אפס של הצדוקים שפסח נקרא שבת. הצדוקים שלא האמינו בתורה שבעל פה כי לא האמינו בסגולת האומה שהיא המקור לתורה שבעל פה לא יכלו לקבל יציאת ישראל יש לה ערך מוחלט של "קביעה וקיימא" בבחינת קדושת השבת.

עשר שנים להסתלקותם של הרב אלי והרבנית דינה הורביץ הי"ד

במוצאי-שבת פרשת "תרומה" קיימה ישיבת "שבי חברון" ערב לימוד לציון עשר שנים להסתלקותם של הרב אלי והרבנית דינה הורביץ הי"ד.

במהלך הערב התכנסנו למעלה ממאה וחמישים מבוגרי הישיבה, ללימוד מרומם בבית-הכנסת "נאוה תהילה" בגבעת שמואל אשר נמשך עד לשעות הקטנות של הלילה. הלימוד כלל שיעורים מאת הרב מישאל רובין, הרב חננאל אתרוג והרב אלי סדן.

יהי רצון שלימוד זה יהיה לעילוי נשמותיהם הקדושות.

כאן המקום להודות מעומק הלב לגבאי בית כנסת "נאוה תהילה" על הסיוע ושיתוף הפעולה שתרמו רבות להצלחת האירוע

אין כאן תהליך מדורג המתאים לסדרי הטבע הרגילים, אלא יצירה אלוקית

הצלת התינוקות מהיאור

במדרשים השונים העוסקים ביציאת מצרים מובא דבר פלא: אף התינוקות שהושלכו אל היאור היו מהיוצאים ממצרים.

במדרש מנין (פ"ב):

מנין שהילדים שהשליכו ליאור עלו עם אבותם ממצרים? שרמו הקב"ה למלאך הממונה על המים ופלטן למדבר והיו אוכלים ושותים ופרים ורבין, ומאין היו אוכלים? אמר רבי מנא תדע שזימן להם הקב"ה שני סלעים אחד של שמן, שני של דבש שנאמר "וינקוהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור".

וכשהיו ישראל על שפת הים באו בניהם כנגדם ופתחו פיהם ואמרו "אלו אבותינו" – מיד פתחו אבותיהם ואמרו "זה אלי ואנוהו", אמרו הבנים "אלוקי אבי וארומונהו".

ובמדרש שמות רבה (א, י"ב):

וכיוון שמכירים בהם (בילדים שניצלו ממימי היאור) המצרים באים להורגם ונעשה להם נס ונבלעים בקרקע ומביאים שוורים וחורשים על גביהם שנאמר "על גבי חרשו חורשים", ולאחר שהולכים מבצבצין ויוצאים כעשב השדה שנאמר: "רבעה כצמח השדה... ותירבי ותגדל". וכיוון שגדלים באים עדרים עדרים לבתיהם... וכשנגלה הקב"ה על הים הכירוהו תחילה שנאמר "זה אלי ואנוהו".

ביחס למדרשים אלו ועניינם סביב התינוקות שהושלכו ליאור הדברים פלאיים. בפשט הפסוקים, התיאור הנורא מכל לשעבוד מצרים הוא זריקת הילדים ליאור. בגזירת פרעה על זריקת התינוקות ליאור יש ביטוי לשיא השפלת עם ישראל ועינויו ביד צר, ביטוי לשיא של השעבוד המצרי ואוזלת יד ישראל מלהושיע, שיאו של ההעלם האלוקי שהופיע בגלות מצרים.

בניגוד גמור לכך במדרש הכל מתואר בצורה שונה לחלוטין, ניסים על גבי ניסים – ה' מזמן מלאכים להציל את התינוקות וסלעים להזינם, המצרים לא מצליחים לנצח את התינוקות. שיאו של הניגוד מתבטא בכך שחז"ל מייחסים פריה ורביה לתינוקות. ההעדר הגדול ביותר באדם שמת בדמי ימיו הוא בכך שלא הביא ילדים לעולם, שלא הפרה את העולם בחידושו. מדוע מייחסים חז"ל פריה ורביה לילדים אלו?

עוד מתואר במדרש כי תינוקות אלו הם הראשונים להכיר את הופעת שם ה' וגילויו על הים באומרים: "זה אלי ואנוהו". שם הם נפגשים עם אבותיהם, על שפת הים ויחד עם אבותיהם משלימים את הפסוק: "אלוקי אבי וארומונהו". מהי ייחודיותם של ילדים מעוניים אלו שדווקא בכוחם לזהות את הגאולה?

נראה לומר ביחס למדרש זה שלא ניתן לעסוק ולדבר במושגי הגאולה והחירות בלי לעסוק במציאות נוספת, במימד נוסף – מימד החיסרון, הכאב והעדר. ננסה

לעמוד על הקשר בין שני מימדים אלו.

"את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח" – נמשלה גאולתנו לצמח השדה. יחודו של הצמח הוא בכך שביסודו, בתחילתו, קיימת פעולה של ההעדר. אדם הלוקח זרע ושיתלו באדמה פועל בצורה הופכית לכל כיוון מחשבתו, הוא לוקח משהו שעומד למול עיניו ואפשר להשתמש בו, והוא בוחר להעלים אותו, הוא בוחר להסתיר אותו ולכסות אותו באדמה. "אמונה זהו סדר זרעים" – הזרע זרע באדמה עושה זאת כי הוא מאמין שאף שקיים חיסרון רגעי לנגד עיניו, ואף חיסרון אמיתי תחת ידו – חיסרון זה הוא שלב שבלעדיו לא יצמח כאן שום דבר. הוא מאמין בכוחות ההצמחה הקיימים בעולם שיפעלו את פעולתם, אף שלעיניו בפעולה זו יש יותר חיסרון מתועלת.

אדם הזורע הוא אדם המאמין. מאמין שקומת חיים לא צומחת ביום אחד, אלא שישנה שיטתיות לגבי צמיחתה. מציאות אמת לא נבנית בצורה מיידית, אלא קיים העדר שקודם לה. לכל הוויה, לכל חידוש שנוגד ומופיע בחיים, קודם חסרון, קודמת שלילה. כדי שהמציאות תגדל למימד חדש, המימד הישן צריך להימחק. זה לא רק פרט שולי, זה לא טכני, זו צמיחה. כמו זרע שנדרש להרקיב על מנת שיכה שורשים בקרקע, שיצמח ממנו הגבעול ויתפתח – כך גם המציאות.

קודמת ההכרה שבנין אמת לא ייבנה ללא המוכנים לשלם מחיר נוקב עבור בניינו. בכאב הזה, בחיסרון הזה, בתשלום הנורא הזה, שם מתחילה הגאולה את צעדיה. שם – בהופעת נשמות כאלה המוכנות להקריב את הכל כדי לבנות מימד חדש. בחסרונם, בהעלמותם, מוכים השורשים בקרקע לצמיחת קומת חדשה. הם הם מבשרי הגאולה. הם ההוכחה להצמחת קרן ישועה שהגיעה שעתה ומועדה. שעת לחננה כי בא מועד.

ממילא המבט על חסרונם הוא מבט אחר לחלוטין. קיים עינוי המצמיח, קיים חורבן שהוא חלק מסדרי הבניין וההצמחה, כדברי הרב (עין איה ברכות כט ע"א):

בכלל הבריאה כל עיקר השלמות שבה נראה במצב הקיום, הבניין והתיקון, אבל בחורבנות אינה נראית שום חוכמה ותכלית. אמנם שאנו רואים את ערך המציאות והשלמות שבתוצאותיהם של החורבנות, אנו מכירים בהם את חכמתו העליונה של גדול העצה.

מי שיש ביכולתו להחזיק את רוחו עד לראש הפסגה ולראות מהלך שלם, מי שגיבור דיו לא להיבהל מהקורבנות יקרי הערך אליהם הוא נדרש בתוככי הצעידה בדרך – הוא יזכה לראות כיצד לא היו הם לשווא ולריק, כיצד ההופעה השלימה של "וישב ה' מלך לעולם" הולכת ונבנית רק מתוך "ה' למבול ישב". כיצד פעמים החרבת המציאות טומנת בחובה פירות שלעולם לא היו יכולים להיות מנת חלקה בצורה אחרת.

כחלק מסדרי הצמחת ישועת ישראל במצרים עלו התינוקות שהושלכו ליאור עם **המשך בעמ' 12**

לקראת חג הפסח הבא עלינו לטובה, נספר מעט מהקורות אותנו בחודשים האחרונים

כשנחשף) ובהמשך נאטמו על ידי חומר מילוי וחיפוי בטון.

כרגע אנו מצויים לקראת סיום שלב א' בעבודות השימור - חיזוק קמרונות הבניין וטיוחם. אנו עושים מאמצים לגיוס הכספים לשלבים הבאים.

בניין קבע לתלמוד תורה "קניין תורה"

בעבר סיפרנו כי אנו מתמקדים בקביעת יתד לכל מוסדותינו באשר הם. בהמשך לזה, רכשנו בשעה טובה ומוצלחת, עבור תלמוד התורה "קניין תורה" את בניין "בזק" שנמצא במרכז המסחרי של קריית ארבע. המבנה משתרע על 1800 מ"ר בנויים ועל 4 דונמים קרקע (אגב, בניגוד לשמועות, לא מדובר במתקן של השב"כ...).

אנו מגייסים כספים לשיפוץ המבנה והתאמתו לתלמוד תורה. כולנו תקווה כי מהלך זה בעזרת ה' יוביל לחיזוק ופיתוח התלמוד תורה.

פרויקטים נוספים

גם ביישוב "מעלה חבר" מתקיימת בנייה עבור הישיבה התיכונית שהוקמה השנה - ישיבת "שבי חברון לצעירים". כמו כן, פרויקטים נוספים על הפרק.

כאן המקום להודות לכל הבוגרים המסייעים בממון או בעצה טובה. הקשר עימכם ממלא אותנו שמחה ומחזק.

נאחל לכולנו חג פסח שמח ושנתבשר בכשורות טובות!

גלעד מתאנה **דובי ויס**
מנכ"ל מוסדות "שבי-חברון" מנהל פיתוח

משמאל: יציקת הקומה השביעית של בניין הפנימיות

מימין: בניין "בזק" שנרכש עבור תלמוד התורה "קניין תורה"

גרם המדרגות שהתגלה במסגרת עבודות השימור בבית רומנו

גדי ובנו במערת המכפלה
במסגרת "לימוד אבות
ובנים בעיר האבות"

תוכנית בוגרי צבא בסיור
בנושא ירקות ללא
תולעים עם מנכ"ל חברת
"גלאט עלים"

**הרגשתי
שקיימת
רוח אחרת
בישיבה - רוח
של חיים
למען אידיאל**

תורת חיים

הרב גדי שליון נשוי לאיטה ואב לשישה למד בישיבת שבי-חברון במשך למעלה משש שנים (החל משנת תשנ"א), כיום ראש תוכנית בוגרי צבא בישיבת הכותל

העולם הבא – אלא הוא בונה גם את העולם הזה. ואם הקב"ה רוצה עכשיו שנפעל במסגרות העולם הזה – זה מה שנעשה. זאת תורה שיודעת לקחת אחריות על עם ישראל, זו לא תורה שנשארת רק בבית המדרש. וזה היה חינוך גדול שהטביע את חותמו למשך שנים.

באמצע שיעור ר' עברתי לירושלים (לישיבת הר המור). מספר שבועות לאחר מכן תנועת 'עטרת כהנים' רכשה מספר בתים בשכונת "ראס אל עמוד" היה צורך במספר חבר'ה בבין-הזמנים שיגורו במקום לאחר הכניסה למבנים. התנדבתי למשימה. ריגש לראות שרוב החבר'ה שהתנדבו למשימה היו תלמידי ישיבת "שבי חברון"...

בתור רווק נשארתי לישון במקום בלילות, ובימים למדתי בישיבת "הר המור". לימים התחתנתי וקבענו במקום את משכנינו יחד עם שתי משפחות נוספות. כך קמה לה שכונת "מעלה זיתים" שמונה היום למעלה ממאה משפחות.

אני מרגיש שזה חלק מכל המהלך של הישיבה – לקחת אחריות ציבורית מתוך לימוד התורה.

כיום אתה עומד בראש תוכנית בית מדרש לבוגרי צבא בישיבת הכותל. ספר על התוכנית, כיצד היא קמה, מה מטרותיה?

המצב היום הוא שרוב בוגרי הצבא מתקשים לחזור למתכונת הרגילה של לימוד בישיבה. בצבא עבר עליהם תהליך משמעותי. קשה להתעלם מהשינוי ולחזור למי שהיית פעם. עם זאת, קיים רצון בקרבם להיכנס לעולמה של תורה – הם מעוניינים לעבור ל"חיים" דרך הישיבה.

מתוך כך, הוקמה מסגרת לבוגרי צבא. תוכנית הלימודים מיועדת לשנתיים, אך בפועל כל אחד יכול להיכנס לכמה זמן שהוא רוצה.

הלימוד המרכזי הוא לימוד מהגמרא להלכה לצד לימוד אמונה בצורה שיטתית ומסודרת – כאשר הסוגיות הנלמדות הם סוגיות איתם נפגשים בחיי היומיום. בתוך כך, סוגיות באיסור אכילת בשר וחלב, כשרויות, טבילת כלים, תרומות ומעשרות, חושן משפט (כלכלה והלכה), חופה וקידושין, ייחוד, ערוה ועוד. ■

ספר על התקופה לפני הישיבה, כיצד הגעת לישיבה? מדוע דווקא 'שבי חברון'?

גדלתי בשכונת בית-וגן בירושלים ולמדתי בקריית נוער. במשך שנות התיכון הייתי פעיל בתנועת "בני עקיבא". בתוך כך, שימשתי מדריך וקומונר (בשמיינית) בסניף "בני עקיבא" בית וגן. דרך תנועת "בני עקיבא" נחשפתי לעולם הישיבות בכלל, ולישיבת "שבי-חברון" בפרט.

הבחירה בשבי חברון נבעה מכך שהוקסמתי מהרוח של האנשים הלומדים בה. ראיתי לנגד עיני אנשים אידיאליסטים שהם גם 'חיים'. במהלך "שבוע הישיבה" הצטרפתי לנסיעה המסורתית לירושלים בימי שישי. להפתעתי, במהלך הנסיעה החבר'ה מהישיבה חזרו על סוגיות בעיון – כל זוג חזר על סוגיה אחרת. התברר לי כי לרב בלייכר הייתה שיטה לתמצת סוגיה ל-7 דקות, כך שיתאפשר לחזור עליה בקלות. מחוזה זה יצר בי הרגשה שהתורה במקום הזה היא תורה שמהווה חלק בלתי נפרד מהחיים.

גם השיח בחדרים ובחדר האוכל הדהים אותי. הרגשתי שקיימת רוח אחרת בישיבה – רוח של חיים למען אידיאל – רוח שאני רוצה להיות חלק ממנה.

התקופה בישיבה היא תקופה אינטנסיבית וגדושה בחוויות. ספר על חוויה מיוחדת שזכורה לך מתקופה זו.

במהלך שנותיי הראשונות התקיים דיון ציבורי בדבר מסירת שטחי הגולן, אל מול המתרחש, ראיתי לנגד עיני את יחסו והתנהלותו של הרב בלייכר שליט"א – התנהלות אשר השאירה בי רושם רב.

על-פי הוראת הרב בלייכר, ישיבת שבי-חברון הובילה את המאבק, כמעט כל הישיבה נשלחה במשך חודשיים לפעילות הסברה במרכז הארץ. לפעילות זו הייתה משמעות רבה על סדרי הלימוד הישיבתיים. החלטה מעין זו עשויה להוביל לפירוק ישיבה. נראה היה כי הרב בלייכר במו ידיו, מוכן למסור את כל עמלו להקמת הישיבה – והכל בשביל שחבר'ה ידביקו סטיקרים וידברו עם אנשים בתל-אביב.

כתוצאה ממהלך זה, הרגשנו התלמידים שיצאנו עם המון נוחות וחיבור אמיתי לתורה. לימוד התורה אינו פעולה פרטית, לימוד התורה לא בונה רק את

החודש הזה לכם ראש חודשים

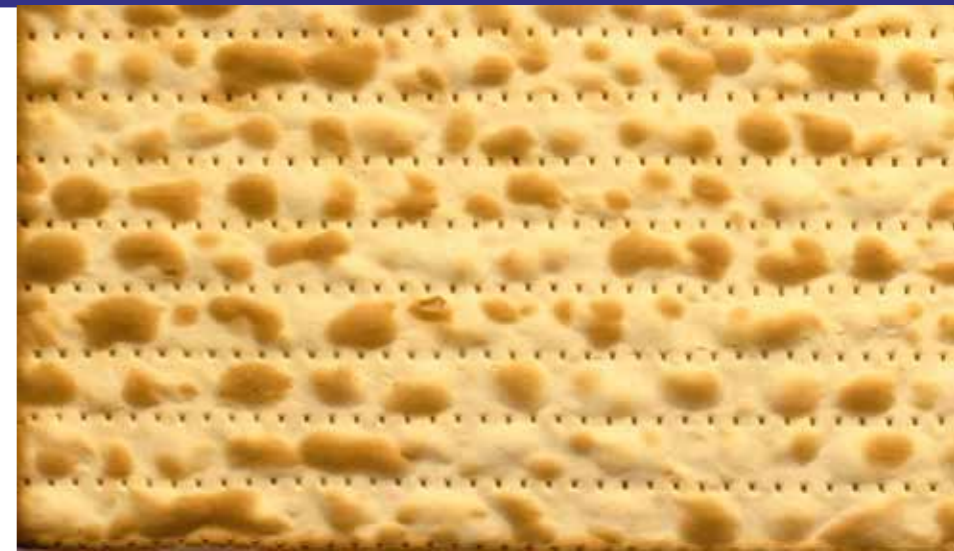
שהגאולה נמשלת ללידה, כך גם ניתן להמשיל את ההכנות לגאולה, את תשע המכות הראשונות, לתשעת ירחי הלידה (כל מכה ארכה חודש – שמות רבה ט, י"ב).

תשע המכות הם תשעה שלבים של היווצרות האומה במסתרים, בתוככי האומה המצרית. בצד הפיזי, בני ישראל הולכים ומשתחררים מהעבדות למצרים, בהדרגה, ככל שמתקדמים בסדר המכות. בתשע מכות אלו גם הלכה האומה ונבנתה מבחינה פסיכולוגית לאומית, בעצם העובדה שהמכות פוגעות דווקא במצרים ולא בישראל: "הפילתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב", "והפלה ד' בין מקנה ישראל ובין מקנה מצרים", "ויהי חושך אפלה בכל ארץ מצרים ... ולכל בני ישראל היה אור במושבותם".

הבדל זה מרגיל את ישראל לכך שהם עם בפני עצמו. בנוסף, בני ישראל הולכים ומתרגלים לדעת את ד' אלוקיהם, לו הם הולכים להיות לעם, "והייתי לכם לאלוקים ואתם תהיו לי לעם". דבר זה מתבטא בטעמים של המכות, כפי שאומר משה לפרעה: "למען תדע כי אני ד'", "כי אני ד' בקרב ארץ", "למען תדע כי אין כמוני בכל הארץ". לימודים אלו אינם מיועדים רק לפרעה אלא גם, ובעיקר, לבני ישראל.

המכה העשירית, מכת בכורות, היא הגאולה עצמה, היא הלידה של עם ישראל. בחצות לילה, עת היכה הקב"ה את בכורות מצרים, הוא פסח על בתי בני ישראל ויצר את האומה הישראלית (ראה באריכות בשיחות הרב בלייכר לפסח).

פרשיית קורבן פסח, והפסוק "החודש הזה לכם ראש חודשים" שבראשה, נמצאים בין תשע המכות למכה העשירית. הם התחלת הלידה, הצירים. בני ישראל מקבלים לוח שנה משלהם. הם מצווים על קורבן פסח, בו הם עושים פעולה אקטיבית מצידם של סור מרע, על ידי לקיחת השנה, שהוא אלוהי המצרים, לקורבן לד', ופעולה של עשה טוב, בשחיתת השנה ונתינת דמו על המשקוף ושתי המזוזות, כעין זריקת הדם על המזבח, קידוש הבית הישראלי להיות משכן להשראת ד'. וכל זה הוא פתיחת פתח כפתחו של מחט על ידינו, כדי שהקב"ה יבוא ויוליד אותנו בכבודו ובעצמו בחצות הלילה. ■

"ה" חודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה. דברו אל כל עדת ישראל לאמר, בעשור לחודש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית" (שמות י"ב, א-ב)

שאלות:
מה מובנו של הציווי "החודש הזה לכם ראש חודשים"?
מה הקשר בין פסוק זה להמשך הפרשה, העוסקת בקורבן פסח?

רש"י על הפסוק שצוטט לעיל כותב, שאין מקרא יוצא מדי פשוטו, והפסוק בא ללמד שיימנו את חודשי השנה החל מניסן. וכן ברמב"ן שם.

משמעות ציווי זה הוא, שהקב"ה נותן לבני-ישראל "לוח שנה". לכל אומה יש את לוח השנה המיוחד לה (נוצרים, מוסלמים, סינים, וכן הלאה). מסתבר שכל לוח שנה קשור קשר אמיץ לתרבותה של האומה. התאריך בו מתחיל לוח השנה והחגים הכלולים בו נובעים מהמאורעות שעברו על האומה.

בזמן שבני ישראל היו עבדים במצרים הם כנראה השתמשו בלוח השנה של המצרים. דבר זה נבע מכך שהם היו שקועים עמוק בתרבות המצרית ("הללו עובדי עבודה-זרה והללו עובדי עבודה-זרה").

בציווי "החודש הזה לכם ראש חודשים" הקב"ה בעצם מודיע לבני ישראל שיש להם לוח שנה משלהם. בכך טמון מסר עמוק יותר: בני ישראל הם עם בפני עצמו, ואינם חלק מהעם המצרי. קביעת ניסן כ"ראש חודשים" מורה שבחודש זה הם עתידים להתחיל את חייהם על פני האדמה בתור אומה נפרדת, ולכן זהו החודש הראשון בלוח השנה שלהם.

מתוך כך נסתכל על המקום בו מופיע ציווי זה בתורה. הפסוק "החודש הזה לכם ראש חודשים" הוא הפסוק הראשון בפרשיית קורבן פסח. הציווי על קורבן פסח מופיע אחרי תשע המכות הראשונות, והוא מהווה הכנה למכה העשירית.

תשע המכות הראשונות הם ההכנה לגאולה. כמו

**קביעת ניסן
כ"ראש חודשים"
מורה שבחודש
זה עתידים
ישראל להתחיל
את חייהם על פני
האדמה כאומה
נפרדת**

לימוד אבות ובנים בעיר האבות

ממשיכים את המסורת משנה שעברה!

בעיצומו של החופש הגדול, נתכנס בוגרי הישיבה ובניהם שהגיעו לגילאי מצוות ליום שכולו חיבור לשורשים

בתוכנית:

לימוד "אבות ובנים" בבית המדרש של ישיבת "שבי חברון"
שיעורים מאת רבני הישיבה
ארוחת צהרים בישיבה
סיור בעיר האבות
תפילת מנחה במערת המכפלה

לאורך כל היום יוגש כיבוד קל

עקבו אחר הפרסומים!

לפרטים נוספים: אבישי 052-2607392 bogrim@shaveihevron.org

מאפשרת לחוות את "החיים בחוץ" בעיניים של תורה. כך מתחדדת ההבנה שהתורה צריכה להיות חלק בלתי נפרד מהחיים. אנשים יוצאים משיבות שברזומה שלהם מספר שנות ישיבה. זאת התחלה טובה, אבל זה לא מספיק. על מנת לשמר את הקשר לתורה קיים צורך לטפח אותו בכל יום ויום. אם ביום-יום לא נלמד תורה, לא נהיה מחוברים לתורה ברמה המעשית. כל אותן שנות ישיבה עשויות לפרוח באוויר.

בשנה האחרונה השתתפת עם בנך בתוכנית "אבות ובנים בעיר האבות" יום לימוד לבוגרי הישיבה ולבניהם בגילאי מצוות. ספר על החוויה.

ראשית אציין כי שמחתי מאוד על עצם היוזמה. בני הבכור הגיע לגיל בר מצווה ואין מקום יותר טובי מאשר לחזור איתו למקום בו גדלתי ובו עיצבתי את האישיות שלי.

במהלך היום הועברו שיעורים על-ידי רבני הישיבה. בנוסף, כל הורה למד עם בנו לימוד אישי שבסיומו התקיים שיעור סיכום.

הלימוד עם בני שזה עתה נכנס לעול מצוות בתוך בית המדרש של "ישיבת שבי חברון" ההומה תלמידים בעיצומו של סדר בוקר – הוא חוויה מיוחדת במינה.

לאחר ארוחת הצהריים בחדר האוכל החדש של הישיבה המשכנו לסיור עם מנכ"ל הישיבה, גלעד מתאנה. הסיור התחיל בבית רומנו עצמו ונמשך עד למערת המכפלה – שם התפללנו מנחה. הרגשתי שיום זה היווה מעין "סגירת מעגל" מיוחדת מאוד – הנחלת ערכי הנצח לדורות הבאים. מומלץ בחום! ■

גדי ובנו בבית המדרש של ישיבת "שבי חברון" במסגרת "לימוד אבות ובנים בעיר האבות"

מה לעשות בשאלות הלכתיות פרקטיות. כאשר קונים ידע בתחום המעשי – התורה נפגשת עם החיים עצמם. הלימוד במסגרת זו נעשה עד התחומים הפרקטיים ביותר – חברי הקבוצה "יורדים לשטח" ורואים כיצד מממשים את ההלכה בכל מיני מצבים מסובכים. כך לדוגמה, ערכנו סיורים במשחטות, מטבחים של בתי מלון, מפגש עם אנשי עסקים וכלכלה, רפואה, מכוני בדיקת תולעים ומעבדות.

נכון להיום בכל שנה מצטרפים כעשרים בחורים לתוכנית. מצידם, הם מתחייבים להיות נוכחים בשמונה סדרים (מתוך הבנה שבנוסף ללימוד הם צריכים להקדיש זמן גם לפרנסת עצמם). כך מתאפשרת להם עבודה במשמרות וכו'.

היתרון הגדול של התוכנית הוא בכך שהיא

גדי ובנו בבית המדרש של ישיבת "שבי חברון" במסגרת "לימוד אבות ובנים בעיר האבות"

הלימוד עם בני שזה עתה נכנס לעול מצוות בתוך בית המדרש של "שבי חברון" - הוא חוויה מיוחדת במינה

המשך מעמ' 8

שמתוכו "ותעל שוועתם אל האלוקים". ומתי תתגלה חיותם של תינוקות אלו? מתי יפגשו עם הוריהם? מתי יתגלה שעצם העינוי הוא הישועה? בישועה. בסוף. באחיות החשבון הארוך. בים וקריעתו. תינוקות אלו הם הראשונים שיבינו את המפעל האלוקי, את מהלכו שעד כה נסתרים היו. עתה, כשיתגלה המהלך השלם, שמצרים טובעים בים ויצא ישראל לחירות – עתה יבואו תינוקות אלו וירוממו אל בגרונם. דווקא הם החבוקים עם המלך במסיבו מתחילה ועד סוף, הם שבחסרונם הצמיחו ישועה לעם רב. ילדי היאור לא מתו – "סוף מעשה במחשבה תחילה".

ביום גאולת עמנו זוכרים אנו את הפרטים שאבדו למען גאולה זו בדרך המפרכת עד להופעתה, לא כנר זכרון המודלק לזכרם בעלמא, אלא כביור עקרוני שבעצם הם מעולם לא מתו. ביום הזה הולך ועולה חידוש מפעלם. מתברר שביום זה לא רק הופסק שעבודו ביד צר, אלא שכל שלב ושלב בעינוי ובשעבוד הוא חלק ממפעלי הגאולה. ■

אבותיהם ממצרים ופרו ורבו במדבר. לעניות דעתי, אין כוונת חז"ל לומר שלא מתו תינוקות אלו ביאור, אין חז"ל מספרים לנו על נס נוסף שהיה במצרים, אלא על הרבה יותר מכך – חז"ל מלמדים אותנו כיצד נולדת ונבנית חירות. תינוקות אלו נקרעו מחיק אמותיהם ומצאו את מותם ביאור האכזריות המצרית, אך בכל זאת עלו הם ממצרים, בכל זאת שייכת בהם פריה ורביה. זאת, משום שמותם לא היה לשווא, מיתתם והקרבנות היו חלק מגזירת החיים של גואל ישראל ביחס לגאולת עמו. לכן ילדים אלו לא מתו מעולם. ביחס למפעל האלוקי ולפעולת סוף השעבוד לא היה זה מוות, לא היה בזה מהסתמיות והאטימות של המוות. חיים הם, פועלים הם בכל רגע ורגע. הקב"ה, על-ידי מלאכיו, דואג להם ומצמיח להם מהסלע האטום ישועה וכלכלה. המדרש מחדש שחיים טמונים להם שם, כלכול והזנה לא יום ולא יומיים. חיים הם, כי את רז הישועה הם נושאים בעצם חייהם, ואולי עתה ניתן לומר – בעצם מותם. שייכים הם אותם התינוקות למפעל הצמחת הישועה, לחורבן שבו גאולתנו הולכת ומציעה בצעדיה הראשונים והנעלמים, בכאב הנורא

זמן חרותנו

את הלכות הפסח פותח ה"שולחן ערוך" בכך ששלושים יום קודם החג שואלים ודורשים בהלכות הפסח:

"שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום".

באופן פשוט הכוונה היא להלכות החג המעשיות, כי בחג זה יש הלכות רבות שמי שלא יודע אותן עלול לבוא לאיסורי תורה בחג. כפי שכותב ה"משנה ברורה":

"...משום דיש בהן הלכות רבות כגון טחינת חטים ואפיית המצות והגעלת כלים וביעור חמץ שאלו אם אין עושין אותן כהלכותיהן קודם פסח לית להו תקנה בפסח...".

ניתן להוסיף שכפי שיש להתכונן אל החג מבחינה הלכתית, כך יש להתכונן אליו מבחינה אמונית – עלינו לעיין במהותו של החג. ה"פלא יועץ" מביא משל נפלא על הצורך בהכנה לקראת כל חג ומועד:

"והן האדם להיותו חומר עכור עפר מן האדמה, דומה למי שעניו סגורות ויושב בבית אפל שעולם חשך בעדו, וצריך לזה שיפתח עיניו וגם שיביא לו נר כדי שיראה מאורות, דבחדא לא סגי. אמנם כשיביאו לו נר, אף אם עיניו סגורות, מרגיש קצת באור הנר, ואם יפתח עיניו מעט יראה אור מעט, ולפי השעור שיפתח עיניו, ככה יראה אור גדול מהנר הגדול אור בהיר."

כן האדם, מחמת שעניו שכלו סתומים מלהסתכל במשכלות ומלהשתדל על כך, וגם שהוא יושב בעולם הזה עולם השפל ואפל, מתוך כך הכסיל בחשך הולך, טח מראות עיניו, מהשכיל לבו איך ליראה ולאהבה את השם הנכבד והנורא, ואינו מרגיש ביראה ואהבה כלל, ואינו יכול לכוון דעתו, מאחר שאינו יודע טיבה של אהבה ויראה רק מן השפה ולחוץ, שאינו רואה ממנו צריך ליראה ולמי צריך לאהבה, ואינו מתעורר. **לכן מה עשה הקדוש ברוך הוא שרצה לזכות את ישראל עם סגלתו, נתן להם מועדי ה' מקראי קדש, אשר בהם משפיע עליהם הקדוש ברוך הוא שפע קדשה ומאיר אורו, בראש השנה וימים נוראים מאיר או הפחד והיראה... וכן בשבתות מאיר אור התענוג דהינו אהבה... ובחגים ובמועדים מאיר אור השמחה וכל אדם מישראל מרגיש שמחה. יש שמחה גשמית ויש שמחה של מצוה, שמחה רוחנית דקה מן הדקה, לפי הכנתו ולפי פתיחת עיניו, וממנו נמשך שישמח ישראל בעושייו בכל השנה...".**

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תכט סעיף א.

4. פלא יועץ, ראש השנה.

המועדים הם הארה אלוקית של קדושה אל תוך העולם החשוך, אך לא די בכך שיש אור מסביב – על האדם לפתוח את עיניו כדי שהאור ייכנס אל תוכו פנימה. פתיחת עיניים זו נעשית על ידי ההכנה שהאדם מכין עצמו לפני החג, ולכל חג וחג הענין המיוחד לו.

פסח מכונה בתפילות שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה "זמן חרותנו", כלומר ההארה המיוחדת המאירה בפסח היא הארת החרות. אך מהי אותה חרות?

מסביר הרב קוק זצ"ל במאמר "חירותנו", כי ההבדל בין עבד לבן חורין איננו רק הבדל של מעמדות – העבד נשלט ע"י אחרים ובן החורין שולט. זאת, משום שענינו ראות שישנם עבדים בעלי רוח חירותית ואף מנגד, בני חורין בעלי רוח עבדותית. דוגמא לכך ניתן למצוא בדברי נתן שרנסקי, מאסירי ציון בברית המועצות לשעבר. לאחר שנגזר דינו להישלח לסיביר, קם ואמר לשופט:

"אתה אדוני השופט חושב שהנך חופשי! אתה חושב כך כיוון שלאחר שייגמר המשפט תלך לביתך ואילו אני אהיה המשועבד, כיוון שאלך לכלא לזמן רב."

אך דע לך שמבין שנינו, אני הוא בן החורין האמיתי! אמנם גופי יהיה משועבד, אבל רוחי, היא תישאר חופשית, כיוון שארגיש שלא נכנעתי לגורתיכם ונשארת נאמן לאמונתך. אך לך השופט קבעו מראש מה לומר! גופך אמנם משוחרר, אבל אינך חופשי להכריע לפי אמונתך. רוחך משועבדת וזה חמור פי כמה...".

החירות האמיתית היא כאשר האדם נאמן לתכונה הנפשית של צלם אלוקים שבקרבנו. תכונה זו היא המאפשרת לו להרגיש שלחיו יש מגמה כלשהי, שיש להם ערך. כל אדם בא לעולם לשם מטרה מסוימת, תפקיד מסוים. לכל אדם מישראל אות משלו בספר התורה, הארה מיוחדת שרק הוא יכול להאיר בעולם. כפי שמבאר הרב קוק זצ"ל את דברי רבא בסיום תפילתו "אלהי עד שלא נוצרתי איני כדאי?":

"לפני יצירתי, ודאי כל אותו הזמן הבלתי מוגבל שמעולם עד יצירתי לא היה דבר בעולם שהיה צריך לי, שאם הייתי חסר לאיזה תכלית והשלמה,

5. מאמרי הראי"ה חלק א, עמ' 157-158.

6. נתן שרנסקי, "לא אירא רע", הוצאת ידיעות אחרונות 1989.

7. ברכות יז ע"א.

הייתי נוצר. וכיון שלא נוצרתי עד אותו הזמן, הוא אות שלא הייתי כדאי עד אז להבראות, ולא היה בי צורך כי אם לעת כזאת שנבראתי, מפני שהגיעה השעה שאני צריך לעשות איזה דבר להשלמת המציאות".

אם האדם מכיר בזה ופועל להוציא את הנקודה המיוחדת שלו אל הפועל – אזי הוא בן חורין אמיתי. כך הוא איננו מגדיר את עצמו על פי מה שהזולת חושב עליו, הוא איננו מחפש את הגדרתו העצמית על פי מה שנראה לו טוב ויפה אצל אחרים – אלא על פי האמת הפנימית שלו. הוא חופשי מהצורך לחקות אחרים חיקוי חיצוני, חופשי מהשפעת אחרים על עולמו הפנימי, ולכן גם אם יהיה מאחורי סורג ובריח – ברוחו הוא בן חורין.

רוח החירות של עם ישראל היא התורה, כפי שלימדונו חז"ל:

"ואומר והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות, אל תקרי חרות אלא חירות, אין לך בן חורין אלא ההוגה בתורה".

העסק בתורה מגלה לנו יותר ויותר מי אנחנו, מהי הנקודה הפנימית אותה עלינו להאיר בעולם.

נפתח את עינינו בהכנה לקראת חג הפסח ונזכה להכניס אל תוכנו, כיחידים וכאומה, את אותה חירות שזרחה עלינו מאז, עת אשר יצאנו מעבדות לחירות – מאותה עבדות משעבדת ומכלה של מ"ט שערי הטומאה במצרים אל החירות של מתן תורה.

חג חרות שמח!

8. עין איה ברכות ח"א, עמ' 81-82 פס' מו.

9. כמובן שניתן להיעזר באחרים כדי לשפר את עצמך, אך לא כחיקוי חיצוני אלא כקבלה פנימית של דבר ששייך גם לך. לכן אנו לומדים למשל מסיפורי צדיקים, כי התנהגות טובה וצדיקה מתאימה לכל אחד מישראל. אכן יש מעשים שאין לנו לחקות אותם כי אנו איננו במדרגה של הצדיק שעשה אותם, והכל צריך להיעשות בשיקול דעת וזהירות.

10. כלה רבתי פרק ה.

שמיעת השיעורים הכלליים בישיבה באמצעות אתר האינטרנט

בוגר יקר, מתגעגע לשיעורים הכלליים בישיבה?

מהיום ניתן להאזין לשיעורים הכלליים בכל מקום בו אתה נמצא!

כל שעליך לעשות הוא לשלוח דוא"ל לכתובת bogrim@shaveihevron.org

תוך מספר ימים יישלח לך חזרה קוד אישי באמצעותו תוכל להאזין לשיעורים הכלליים באמצעות אתר האינטרנט של הישיבה (www.shaveihevron.org)

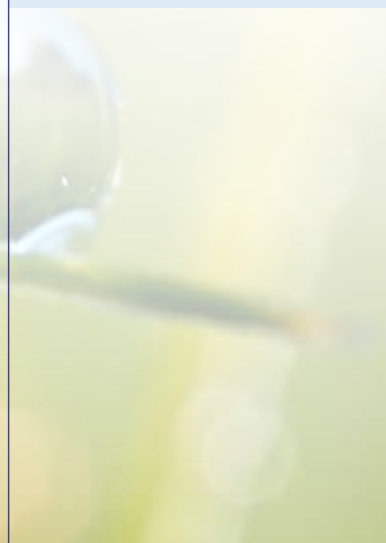
לפרטים נוספים והצטרפות:

052-2607392

bogrim@shaveihevron.org (אבישי)

ההבדל בין עבד לבן חורין איננו רק הבדל של מעמדות

פורים בישיבה

למחרת, לאחר ההשתתפות ב"עד דלא ידע" המסורתית של חברון, הועברו שיעורים בבתי הר"מים. זכורה לי במיוחד שיחתו של הרב בלייכר: "אנו חיים בתוך עולם עם מגמה אלוקית שעניינה הופעת אורו של משיח לתיקון עולם במלכות שדי".

עד היום חרוטים היטב בזכרוני השמחה, הצחוק, הבדיחות, העקיצות והשיחות הרציניות שפילסו את דרכם אל אור העולם דרך ים השיכורים. כל עניינם והשתוקקותם היה לשתות ממש, כצמא במדבר, את דברי הרב. משום כך, לא הפסיקו השיכורים 'לבקש שקט' ולהשחיל משפטים כדי 'לעזור לרב להבהיר את דבריו'...

לא אשכח את שאולי ניר מפלס את דרכו דרך 'ראשי עם' עד מקומו של הרב בלייכר, מנסקו ומחבקו ואחר-כך פונה אלינו ואומר: "אל תשמעו לרב בלייכר, תתחתנו עכשיו, בשביל זה יש אולפנא בקרית ארבע...".

יהי רצון שנזכה להמשיך את אור ימי הפורים בכל השנה כולה. ■

הגעתי לישיבה באלול תשמ"ו. השיעור שלנו מנה עשרים וארבעה תלמידים ובכך בעצם הכפיל את מספר התלמידים בישיבה. עם הגיענו לישיבה הרביצו בנו תורה הרב בלייכר שליט"א, הרב אלי הי"ד (ובהמשך גם הרב משה בן יצחק שליט"א והרב גנץ שליט"א). בתוך כך למדנו בניין אמונה, מידות טובות ומעלת לימוד התורה ולומדיה. עם כל זאת, ברמה האישית מה ש'חיבר' אותי הכי חזק לישיבה ולהבנה מהי תורה ומהי מעלת לומדיה - היו דוקא ימי הפורים.

השיחות המקדימות של "הדור קיבלוה" והתנהגות תלמידי הישיבה ובוגריה בזמן היותם שיכורים, חידדו אצלי את ההבנה עד כמה התורה פועלת באדם, עד כמה היא מרוממת אותו למדרגות של אישיות גדולה וקדושה.

כהכנה לימי הפורים הועברו שיעורים עמוקים ומרתקים של הרב אלי הי"ד והרב בלייכר שליט"א. מתוך ההכנה המקדימה הגענו לקריאת המגילה המיוחדת של הישיבה. לאחר סעודת פורים וההרקדה שנמשכה עם ריקודים סוחפים עד כלות הכוחות מתוך דיבוק חברים אמיתי.

מאחורי הרב בלייכר: אריה רוטישלד, אסף גולן, נועם כץ ואורי רון

קריאת המגילה בישיבה על-ידי אריה רוטישלד. מצידו - יאיר קליין ועודד צ'פניק

ריקודים בליל פורים תשס"ג

שיעורו של מו"ר הרב בלייכר בסיום הריקודים בליל פורים תשמ"ז

"עדלאידע" בחוצות חברון, פורים תשמ"ח סעודת שושן פורים בחדר האוכל בישיבה

